

Ю.В. ЗОЛОТНИЦЬКА, *к. е. н.*,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Житомирський національний агроекологічний університет

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЖИТОМИРЩИНИ

Докорінні зміни в системі аграрного виробництва та вплив інтеграційних процесів світової економіки зумовили зростання потреби в отриманні та оперуванні достовірною інформацією про фінансовий стан підприємств як внутрішніми так і зовнішніми користувачами. Застосування системи аудиту є дієвим інструментом прийняття обґрунтованих та стратегічно вірних управлінських рішень, виявлення та врахування в діяльності підприємств можливих порушень та існуючих резервів.

У розробку питань теорії та практики аудиту вагомий внесок зробили вітчизняні науковці: М.Т. Білуха, О.С. Бородкін, Ф.Ф. Бутинець, З.В. Гуцайлюк, Н.І. Дорош, А.М. Кузьмінський, М.В. Кужельний, Г.Г. Кирейцев, О.А. Петрик, В.С. Рудницький, В.Я. Савченко, В.В. Сопко, Б.Ф. Усач, В.О. Шевчук та інші. Водночас важливим є вивчення аспектів теорії та практики аудиту, що узагальнені в працях: Р.Адамса, Х.Андерсона, Е.А.Аренса, Р.Доджа, Ф.Л.Дефліза, Г.Р.Дженіка, Дж.К.Лоббека, Р.Монтгомері. Дослідження галузевої специфіки організації та методики аудиту в АПК започаткували: М.Я. Дем'яненко, К.П. Дудка, В.М. Жук, Н.Л. Жук, Л.С. Шагковська.

За останнє десятиліття вітчизняними науковцями було розроблено систему аудиторського обслуговування агроформувань та сформовано єдину концепцію функціонування і розвитку аудиторської діяльності в аграрному секторі національної економіки. Віддаючи належне проведенню дослідженням у системі аудиту, слід зазначити, що ряд актуальних питань залишаються відкритими. Зокрема, відсутні системні дослідження ринку аудиторських послуг, наданих аграрним підприємствам України в цілому та Житомирської області зокрема.

Ринок аудиторських послуг Житомирщини представлений наступними сегментами:

Основні послуги:

- обов'язковий аудит фінансової звітності;
- ініціативний аудит фінансової звітності;
- завдання з надання впевненості, що не є аудитом чи оглядом історичної фінансової інформації;

Супутні послуги:

- завдання з виконання погоджених процедур;
- завдання з підготовки фінансової інформації;

Інші професійні послуги:

- ведення бухгалтерського обліку;
- відновлення бухгалтерського обліку;
- консультаційні послуги;
- представлення інтересів замовника з питань обліку, аудиту, оподаткування в державних органах, організаціях або в суді;

інші види аудиторських послуг;

Організаційне та методичне забезпечення аудиту:

- здійснення заходів з контролю якості аудиторських послуг.

Пріоритетним сегментом ринку аудиторських послуг Житомирської області є інші професійні послуги (близько 55 % замовлень), в т.ч. консультаційні послуги (35 %). Позитивною тенденцією розвитку ринку за 2010-2012 рр. є поступове зростання сегменту основних послуг (з 27 до 35 %), в т.ч. ініціативного аудиту (табл. 1).

Як видно за даними таблиці 1 кількість замовлень аудиторських послуг наданих підприємствам АПК за 2010-2012 рр. зменшилась майже вдвічі, а вартість коливається в межах 6,5-8,0 тис.грн за одне замовлення. Частка замовлень підприємств аграрного сектору в загальній кількості наданих основних аудиторських послуг сягає від 13 до 7 відсотків та має тенденцію до зниження. Ще нижчі значення цей показник має у розрахунку від загального обсягу наданих аудиторських послуг: 2,5-3,6 % за період 2010-2012 рр.

З наведеного можна зробити висновок, що сучасний ринок аудиту АПК Житомирської області все ще проходить своє становлення.

Серед основних факторів, які стримують розвиток ринку аудиторських послуг аграрного сектору можна виокремити наступні:

– зниження платоспроможного попиту у аграріїв на аудиторські послуги, зумовлене підвищенням цін на енергоносії та інфляційними процесами в нашій державі;

– ототожнення аудиту з документальною ревізією, не розуміння з боку власників та керівників агроформувань властивих аудиту категорій, таких як: аудиторський ризик, суттєвість інформації, вибіркова перевірка, професійне судження аудитора та ін.;

– якість аудиторських послуг – в аудиторській практиці має місце незадоволення з боку користувачів аудиторських висновків результатами виконаних аудиторами робіт.

Таблиця 1

Структура наданих аудиторських послуг Житомирщини за 2010-2012 рр.

Сегменти аудиторських послуг	Кількість замовлень (угод), одиниць			Фактичний обсяг наданих послуг (без ПДВ), тис. грн.			Питома вага (%) у загальному обсязі наданих послуг					
							Кількість замовлень			Фактичний обсяг наданих послуг		
	Роки			Роки			Роки			Роки		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Обсяг аудиторських послуг разом, в т.ч.:	830	708	701	4584,5	4 217,7	5245,6	-	-	-	-	-	-
Завдання з надання впевненості, всього, в т. ч.	230	180	246	833,1	876,1	1 200,0	27,71	25,42	35,09	18,17	20,77	22,88
<i>сільське господарство, мисливство, лісове господарство, рибальство та рибництво</i>	30	22	17	197,3	181,8	135,2	3,61	3,11	2,43	4,30	4,31	2,58
добувна промисловість, переробна промисловість	43	28	74	180,5	205,3	456,9	5,18	3,95	10,56	3,94	4,87	8,71
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	7	3	8	38,8	53,0	31,6	0,84	0,42	1,14	0,85	1,26	0,60
будівництво	23	13	15	51,1	42,4	64,6	2,77	1,84	2,14	1,11	1,01	1,23
торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; діяльність готелів та ресторанів	22	19	47	37,0	68,9	144,0	2,65	2,68	6,70	0,81	1,63	2,75
діяльність транспорту та зв'язку	13	6	19	47,2	38,6	72,2	1,57	0,85	2,71	1,03	0,92	1,38
фінансова діяльність	7	7	8	13,2	33,0	50,2	0,84	0,99	1,14	0,29	0,78	0,96
інші види економічної діяльності	85	82	58	268,0	253,1	245,3	10,24	11,58	8,27	5,85	6,00	4,68
Супутні послуги	40	53	70	459,0	331,4	599,0	4,82	7,49	9,99	10,01	7,86	11,42
Інші професійні послуги	560	473	383	3292,4	3008,6	3441,6	67,47	66,81	54,64	71,81	71,33	65,61
Організаційне та методичне забезпечення аудиту	-	2	2	-	1,6	5,0	-	0,28	0,29	-	0,04	0,10

Джерело: розраховано за офіційними даними Аудиторської палати України (за 2013 р. дані не оприлюднено).

Проте, незважаючи на кризу платоспроможності замовників, питання щодо потреби агроформувань в аудиторських послугах на сьогодні є нагальним.

Вітчизняними науковцями було запропоновано дієві кроки, які б дозволили зробити ринок аудиторських послуг більш доступним для аграріїв. Зокрема: залучення спеціалізованих аудиторських структур, які б володіли повною інформаційною та нормативною базою з приводу функціонування аграрних підприємств, створення спеціалізованих служб з обслуговування підприємств АПК [1], становлення великих аудиторсько-консалтингових структур на рівні областей та створенні єдиного Методичного центру з аграрного аудиту [2]. На жаль ці питання й досі лишаються невирішеними.

Враховуючі беззаперечну значимість процедури аудиту, вирішення питання його популяризації та практичної реалізації серед аграрних підприємств повинне Міністерство аграрної політики України спільно з Федерацією аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України. В такому разі аудит виступатиме не лише як процедура незалежної оцінки діяльності суб'єкта господарювання, а й як фактор державної підтримки аграрної галузі та реформ.

Список використаних джерел:

1. Жук В.М. Організація аудиторського обслуговування АПК / В.М. Жук // Інформаційні ресурси та їх використання в агропромисловому виробництві. Збірник наукових праць, № 2. – К.: ІАЕ, 2000. – 307 с. – С.153-162.
2. Мельничук Б.В. Розвиток аудиторського обслуговування аграрного сектору України / Б.В. Мельничук // Облік та фінанси АПК – 2011 – № 2 – С. 69-72.